Gratis naar Zee – een gratis ideaal moet je niet zomaar schrappen

Er is veel te doen over de maatregel die het nieuwe B&W van Rotterdam per 1 januari 2027 neemt: de afschaffing van het vrij reizen in het Rotterdamse openbaar vervoer voor AOW-ers. Een maatregel die curieus genoeg wordt gesteund door Pro (de combinatie PvdA - Groen Links) de opvolger van dus van de PvdA in de Rotterdamse gemeenteraad, de partij die een grote rol heeft gespeeld bij de invoering van de maatregel.

Maar hoe kwam Rotterdam eigenlijk aan die maatregel? Hoe is dat toentertijd gegaan?

Disclaimer: Het was niet alleen de toenmalige PvdA. die daar een cruciale rol bij speelde. Er was op zijn minst een even cruciale rol voor de Stadspartij, waarvan ondergetekende in die dagen fractievoorzitter was.

De Stadspartij hanteerde als politieke werkmetafoor toentertijd *Rotterdam, stad van Erasmus.* En stelde zich daarmee tegenover de metafoor *Rotterdam , Manhattan aan de Maas*, de neoliberale metafoor, waarmee het stadsbestuur werkte, en eigenlijk nog steeds werkt.

In de geest van de *litterator* Erasmus Rotterodamus placht ik over de acties van de Stadspartij te spreken als *poëtiseringen.*
Op het gebied van het Vervoer waren twee van die poëtiseringem - twee *vervoeringen*... – succesvol.

Een: de poëtiserig van het luchtverkeer.
Het voorstel om gebruik maken van de *Buttocks*, een moderne vorm van Luchtschip, in Canada succesvol in gebruik, zeer milieuvriendelijk qua CO^2 uitstoot vergeleken met het straalvliegtuig.
De motie werd door de Raad van Rottrdam aangenomen, maar het toenmalige B&W heet er alle aangedaan om die moties niet uit te hoeven voeren .
Wel is de Markthal gebouwd in de vorm van een Zeppelin-hal..
En ik werd toentertijd gefeliciteerd daarvoor. Wonderlijk. Met die bouw heeft de Stadspartij niets van doen gehad. Hier is sprake van toeval. Maar wat is toeval? *Het luchtschip … het hing blijkbaar in de lucht...*

De tweede poëtisering was die van het Openbaar Vervoer..

Iedere Rotterdammer moest vanuit elk punt in Rotterdam gratis naar zee kunnen, want er is geen groter poëzie dan de zee...

Door het doortrekken van de metrolijn naar Hoek van Holland was dat 'naar Zee gan' op een gegeven moment daadwerkelijk mogelijk.

De idee van gratis openbaar vervoer had ik van voormalig staatssecretaris Vervoer in het kabinet Den Uyl, Michiel van Hulten (PPR).

Van Hulten stelde: het openbaar vervoer wordt voor driekwart gesubsidieerd. Waarom ook dat laatste kwart niet vrij gegeven? *Het kwartje van Michiel van Hulten* Dat zou volgen hem helpen de automobilist van de weg af en in het openbaar vervoer te krijgen. Dat zou veel uitstoot schelen. „

Ik ben van Limburgse origine. Ofschoon sinds jaar en dag weg uit de regio van mijn jeugd, heb ik mij wel altijd op de hoogte willen houden van het denken en handelen daar.

Zodoende was de Belgisch-Limburgse politicus Steve Stevaert voor mij geen onbekende
Steve Stevaert was een enthousiast voorstander van een verregaande samenwerking van Belgisch Limburg met Nederlands Limburg.
" Grenzen zijn littekens van een ver verleden. Zij verarmen het denken en remmen vernieuwing af.. Laten we ons profileren in Europa als één regio. De regio wordt dan een heel uitdagend concept voor de rest van Europa."
Inderdaad, de staten van Europa zou daarmee in feite ophouden te bestaan .

Overigens, ook de biermagnaat Fred Heineken dacht zo. Hij heeft zelfs op zijn kosten een fraaie landkaart laten teken van dat 'Europa van de regio; s"
Het is er tot heden niet van gekomen. Het *statelijk* denken is daarvoor in Europa nog veel te sterk.

Vervolgens kwam ik er achter dat Steve Stevaert. op dat moment de leider van de Socialistische Partij in Vlaanderen, de zusterpartij van de PvdA, nog iets zeer vernieuwends had bedacht...en elfs uitgevoerd!
Als burgemeester van Hasselt bleek Stevaert aldaar gratis openbaar vervoer in gevoerd te hebben.

Toen heb ik een list bedacht. 'Verzin een list, Tom Poes !
Rotterdam is tenslotte de Stad van het Marten Toondermonument.
En ook Erasmus Rotterodamus was de list niet vreemd. In Laus Stultiae (Lof der Zotheid) liet hij een verzonnen personage Vrouwe Stultitia zijn gepeperde kritiek over Kerk en Staat uit spreken, dus niet hijzelf . Door deze literaire truc wist Erasmus zich uit handen van de Inquisitie te houden.

Wat was nu de list?

Ik haalde de PvdA over om samen met de Stadspartij in de Bibliotheek in de Hoogstraat, een discussiemiddag over het Openbaar vervoer te houden.
Dar was goed wat de PvdA betreft... 'als ik het maar organiseerde' … En dat deed ik. En ik koos als spreker.. Steve Stevaert!.

Gevolg: niet alleen de plaatselijke PvdA was overvloedig aanwezig, die middag, maar ook de Landelijke onder leiding van Wouter Bos, de toenmalige politieke voorman van de PvdA.

In de pauze van de bijeenkomst kreeg ik opeens een ludieke bui, ja, dat overkomt mij nu en dan, daar helpt geen moedertje lief aan Ik meende Wouter Bos, die naast mij zat, te moeten 'confronteren' met het volgende..

Vroeger, lang geleden, toen ik nog lid van de PvdA was, bezocht ik natuurlijk wel eens een partijvergadering. Mijn kinderen verstonden 'Pappa gaat naar de Partij van de Arbeid' als 'Pappa gaat naar de Partij van de Aardbei'. Die dachten dat ik een avond van hoog culinair genot tegemoet ging …

Dat misverstand had mij op een idee gebracht.

Ik zei tegen Wouter Bos, die toen op het toppunt van zijn populariteit stond - Maurice de Hond had hem zojuist 60 (!) zetels voorspeld… - dat ik overwoog landelijk te gaan en wel als de *Partij van de Aardbei*.
De aardbei is *vriendelijk* rood, niet *agressief* zoals de tomaat van de SP. En… ook nog eens erotisch. Zie Jeroen Bosch's Tuin der Lusten.
Kortom een Hollandse vertaling van Steven Stevaerts succesvol Vlaams concept 'Plezant socialisme'.

De Partij van de Aardbei zou best eens veel kiezers kunnen aanspreken
Groen Links en de PvdA zouden zich dan bij mijn initiatief kunnen aansluiten.
Aldus zou zo de Ecosociale partij ontstaan, zo broodnodig in Nederland. .

Eigenlijk het model van fusie dat Piet Steenkmap had gebruikt bij de totstandkoming van het CDA. Hij stichtte een zelfstandige partij, waar je dus rechtstreeks lid van kon worden. En daar sloten zich de KVP, de CHU en de AR bij aan. En dat was natuurlijk van het begin af aan de bedoeling.

Bos schudde het hoofd. Nee, dat kan niet!.
De *aardbei*-PvdA was immer wat naam betreft *onvoldoende* onderscheidend van de 'reëel bestaande' PvdA, zeg maar de 'Bos-partij'.
De *afko* 'PvdA' zou voor beide partijen hetzelfde zijn. Tegen inschrijving van 'mijn' nieuwe partij in het Kiesregister zou het partijbestuur van de 'echte PvdA dan ook direct bezwaar aantekenen bij de Kiesraad.

Ik zei: Prima! Teken maar bezwaar aan, Wouter Bos! Dat gaat mijn nieuwbakken partij alleen maar veel aandacht in de media opleveren, gratis ! En mocht de naam Partij van de Aardbei afgekeurd worden, geen nood, dan veranderd ik die naam toch stante pede in Partij van de *Bosaardbei*.... me dunkt, dat zou wel degelijk onderscheidend zijn en wederom veel media-aandacht trekken. Want dan zou ik gratis kunnen meeliften op het 'Bos-effect'…
Bos bezwoer me dat niet te doen. Het was vlak na de Fortuyrebellie, dit was geen tijd voor ludiek gedoe! Oprichting van de Partij van de Aardbei zou Links alleen maar schaden. En, helaas, toen heb ik me om laten praten. De Partij van de Aardbei is nooit opgericht.
Overigens aan dat idee zaten inderdaad haken & ogen.
De Aardbei in Nederland wordt aan nog meer pesticiden blootgesteld dan de Lelie
En dat wil wat zeggen. De aardbei is daardoor als mascotte voor een ecosociale partij volmaakt onbruikbaar.

Een beter voorstel was geweest, als ik had voorgesteld de *Ecosociale Partij* op te richten, de ESP. Bij de ESP hadden dan Groen Links en de PvdA zich dan t.z.t. aan moeten sluiten.
Probleem met de mascotte, zoals met de aardbei, zou er niet zijn. Integendeel deel, de *Esp*, de volksbenaming voor de Ratelpopulier (Populus tremula)
zou een prima mascotte zijn. Wat wat is er groener dan een Boom?

Het gloedvol betoog, die dag, van Steve Stevaert *pro* 'gratis openbaar vervoer', heeft overigens wél resultaat gehad.… voor 65 plussers in Rotterdam.
Voor hen was het Openbaar Vervoer in Rotterdam sindsdien gratis. Men achtte algeheel gratis openbaar niet haalbaar. Gratis seniorenvervoer was dus een compromis. Een *voorlopig* compromis. Ook andere groeperingen (mensen onder de armoedegrens, bv.) moesten op den duur ook van de regeling kunnen profiteren. Wat nooit is gebeurd.

Dus als ik hier in Rotterdam in de metro naar Hoek van Holland zit, *naar Zee* denk ik altijd even aan Steve Stevaert
En wel aan Steve Stevaert in zijn glorietijd. Want Steve pleegde zelfmoord na een beschuldiging van *grensoverschrijdend* gedrag. Die suïcide leidde tot grote beroering toentertijd in Vlaanderen.

En nu wordt nu ook nog eens zijn levenswerk 'het gratis openbaar vervoer' gesuïcideerd.

Althans in Rotterdam.

.

(Rotterdam, Vandaag en Morgen
18 November 2026)